

סימן ל

חיוב שקלים בקטנים ודין ביטול ברוב בשקלים

הרמב"ם (הלכות שקלים פרק א הלכה א) כתב: "מצות עשה מן התורה ליתן כל איש מישראל מחצית השקל בכל שנה ושנה". וכו' ע"כ. ומפורש בדברי הרמב"ם "כל איש מישראל", ו"איש" הכוונה למי שמלאו לו י"ג שנים כמפורש במשנה באבות (פרק ה משנה כא) "בן י"ג למצוות", והיינו שהחיוב לתת מחצית השקל מתחיל מגיל י"ג שנים. אולם הרע"ב כתב בפירושו למשנה (שקלים פרק א משנה א) שהחיוב לתת מחצית השקל מתחיל מגיל כ' שנה.

והקשה בספר שער המלך על הרמב"ם מדברי המשנה (שקלים פ"א מ"ה) "אע"פ שאמרו אין ממשכנין נשים עבדים וקטנים, אם שקלו מקבלים", ופירש הרע"ב: "ובלבד שימסרום לציבור לגמרי כי היכי דלא ליהוי קרבן צבור קרב משל יחיד", כלומר, מכיון שהשקלים נועדו להקרבת קרבן ציבור, הרי שבדברי המשנה שאם קטנים שקלו מחצית השקל מקבלים את תרומתם מפורש שהקטנים יכולים להקנות את מחצית השקל שלהם לציבור [שאלולא כן נמצא ש"קרבן צבור קרב משל יחיד"]. ואם כן, בשלמא לפי שיטת הרע"ב שהחיוב להביא שקלים מתחיל מגיל כ' שנים, אפשר להעמיד את דברי המשנה "קטנים" ששקלו מקבלים מידם - בבני י"ג שנים שטרם הגיעו לגיל כ' שמחוייבים אז בנתינת מחצית השקל, שאף שאינם מחוייבים אם רצו לשקול הרי יש ביכולתם להקנות לציבור את מחצית השקל שכן הם כבר בני י"ג. אולם לשיטת הרמב"ם שהחיוב לתת מחצית השקל הוא מגיל י"ג, קשה היאך קטנים הפחותים מגיל י"ג יכולים להקנות שקליהם לציבור, והרי קטנים אינם יכולים להקנות מדאורייתא אלא רק מדרבנן, ואם כן אינם יכולים למסור את שקליהם מהתורה, ונמצא קרבן ציבור קרב משל יחיד.

עוד הקשה השער המלך גם לשיטת הרע"ב, מדברי הירושלמי (שקלים פרק א הלכה ד) שגם קטנים שלא הביאו ב' שערות יכולים להביא שקלים ולמסור לציבור, וקשה כיצד יכולים להקנות את שקליהם לציבור על מנת להקריב מזה קרבנות ציבור, והרי מדאורייתא אינם יכולים להקנות, ושוב נמצא קרבן ציבור קרב משל יחיד. [ובאמת בקצות החושן (סימן רלה ס"ק ד) רצה להוכיח מכאן שזוהי שכן דרבנן מועיל גם לדאורייתא, ולכן שפיר הקנין של הקטנים שמוסרים לציבור מועיל שהקרבן נחשב של הציבור כולו, ולפי זה מיושבות הקושיות].

ותירץ השער המלך, שבאמת כל ענין **המסירה לציבור של הקטן** אינו אלא **מדרבנן**, כי **מדאורייתא המטבע של הקטן בטלה ברוב מטבעות** שנתנו הגדולים והקרבן הוא קרבן ציבור [ואף שדעת התוס' במעילה (כא, ב ד"ה פרוטה) שמטבע חשוב אינו מתבטל מדאורייתא, כבר תמה על דבריהם במשנה למלך בהלכות מעילה פרק ז הלכה ו]. והטעם שצריך "מסירה לציבור" מדרבנן הוא, כי **מדרבנן דבר חשוב לא מתבטל**, ומטבע נקרא דבר חשוב ואינו מתבטל, "ואם כן כיון דאין איסורו אלא מדרבנן, אמרינן בהו דמהני מסירה לציבור אע"ג דאין הקנאותו אלא מדרבנן, דאית תקנתא דרבנן ומפיק איסור דרבנן". כלומר, מאחר וכל האיסור שיש במה שקטן נתן שקליו הוא מדרבנן שאין שקליו בטלים ברוב, אמרו רבנן שיועיל דין מסירה לציבור על ידי קטן, שכן יש כח בידי חכמים לתקן תקנה להוציא מאיסור דרבנן.

אלא שיש להקשות, מהמובא בדברי הגמרא במעילה (כ"א ע"ב) "פרוטה של הקדש שנפלה לתוך הכיס, או שאמר פרוטה בכיס זה הקדש, כיון שהוציא את הראשונה מעל", והקשו התוספות (שם ד"ה פרוטה של הקדש) "ולבטל האי פרוטה של הקדש שנפלה", ואומרים התוס' שאין לתרץ שאין מועיל ביטול ברוב כיון ש"דבר שיש לו מתירין הוא על ידי פדיון ואפילו באלף לא בטיל", מפני שכל ההלכה ש"דבר שיש לו מתירין **דרבנן** הוא". ותירצו התוס': "וצריך לומר דליכא אלא חד בכיס דליכא ביטול", כלומר מדובר בהיכי תמצוי שאין יותר מאשר כיס אחד ולכן אין אפשרות מציאותית של ביטול ברוב. ובתירוצם השני כתבו: "מטבע **חשיב** ולא בטיל".

ומתבאר ממש"כ התוס' בתירוצם השני ש"דבר חשוב" אינו מתבטל גם **מדאורייתא**, כי אם היה זה רק דין דרבנן, היו התוס' אומרים שאין זה מתרץ את הקושיה כמו שאמרו לגבי דין דבר שיש לו מתירין. נמצא שלדעת התוס' בתירוצם השני:

א. **דבר שיש לו מתירין, מדאורייתא מתבטל** ורק מדרבנן אמרינן שאפילו באלף לא בטל.
 ב. **דבר חשוב אינו מתבטל ברוב מדאורייתא**. ואילו לפי התירוף הראשון של תוס', מטבע מתבטל אפילו שהוא חשוב.

וכפי שהזכרנו, כבר העיר בשער המלך, שלפי דברי התוס' בתירוצם השני קשה, כיצד יכולים קטנים למסור לציבור את שקליהם, הרי אם דבר חשוב אינו בטל מדאורייתא, אם כן המסירה לציבור של הקטנים צריכה להיות מדאורייתא, והרי קטנים לא יכולים להקנות מדאורייתא, וצ"ע [וכמובן שלפי התירוף הראשון אין זה קשה כלל].

ב.

והנראה בביאור הדברים בהקדם החקירה, האם דין ביטול ברוב של יבש כיבש, הוא מאותו יסוד של דין ביטול כמו בלח בלח, או שהם שני גדרים נפרדים.

כי לכאורה, יש הבדל יסודי בדין תערובת לח בלח ותערובת יבש ביבש. בתערובת לח בלח, **המציאות** היא שכאשר מתערבבים שני דברים לחים, **האיסור מתבטל** ונהפך להיות היתר, כי ההיתר הפך את טעם האיסור לטעם היתר. ומאחר שגזרה התורה שהאיסור נהפך להיות היתר, מותר לאכול גם את האיסור. מה שאין כן בתערובת של יבש ביבש, אין כאן ביטול ממשי במציאות, אלא **דין ביטול שהולכים אחר הרוב**, כי הרי מדובר בשני חפצים נפרדים, ולא שייך לומר על שני חפצים שהאחד נהפך להיות כמו השני, אלא רק אומרים שיש הלכה לתת את הדינים של הרוב גם על המיעוט.

ומעתה יש לחקור ביסוד **דין ביטול בתערובת יבש ביבש**, האם למרות שאין שייך לומר שבמציאות נהפך האיסור להיות היתר כבתערובת לח בלח, מכל מקום שוה דין תערובת יבש ביבש לתערובת לח בלח שההלכה היא מדין **ביטול ברוב**, שהכל נהיה מותר מדין ביטול ברוב. או שיש לומר, שיש הבדל, ודוקא בתערובת לח בלח ההיתר הוא מדין ביטול ברוב, כיון שבמציאות התבטל האיסור ונהפך להיות יבש ביבש, שאין זה שייך, ההיתר אינו מדין ביטול ברוב שהרי אין כאן "ביטול", אלא מדין **"הלך אחר הרוב"**, והיינו, שעל כל חלק וחלק שנוטלים מהתערובת אומרים שחלק זה בא מרוב ההיתר ולא מהמיעוט של האיסור.

והנפקא מינה בחקירה זו היא אם בתערובת יבש ביבש מותר לאכול בבת אחת את **כל החתיכות** שנתערבו. אם נאמר שהביטול הוא מצד דין ביטול ברוב, מותר לאוכלם בבת אחת, שכן האיסור התבטל ונהפך להיות מדין ביטול ברוב. אולם אם ההיתר הוא מדין **"הלך אחר הרוב"**, יהיה אסור לאוכלם בבת אחת, ורק אחד אחרי השני יהיה מותר לאוכלם, שאז על כל חתיכה וחתיכה בנפרד יש לומר שהיא מהרוב של ההיתר ולא מהמיעוט של האיסור, אולם אי אפשר לומר כן על כל החתיכות, וכשאוכל את כל החתיכות ביחד ודאי אכל גם את חתיכת האיסור.

ובשו"ע יו"ד (סימן קט סע' א) פסק: "חתיכה שאינה ראויה להתכבד שנתערבה באחרות מין במינו יבש ביבש, חד בתרי בטיל ומותר לאכלן אדם אחד כל אחת בפני עצמה, **אבל לא יאכל שלשתם יחד**". וזוהי שיטת הרשב"א. אולם שיטת הרא"ש (פרק גיד הנשה סימן לז) שמותר לאוכלן ביחד.

נמצא שהרשב"א והרא"ש נחלקו בחקירה הנ"ל מהו יסוד דין ביטול ברוב בתערובת יבש ביבש. לפי הרשב"א גדר הביטול הוא מדין **"הלך אחר הרוב"**, וכמו שכתב וז"ל: "לפי שכל אחד עומד בעצמו ואוכל כל אחד בפני עצמו וכיון שנתבטל ברוב דבר תורה ואין כאן איסור של תורה, כשאוכל האחד אני אומר זהו של היתר וכן בכל אחד ואחד ואפילו באחרון אני אומר מה שנאכל ראשון הוא היה של איסור וכבר הלך לו וזה של היתר הוא, משא"כ בדברים הנבללים ולפיכך אינו אוכלן כולן כאחד ואינו מבשלן כאחד". אולם לפי דעת הרא"ש גדר הביטול הוא מדין ביטול ברוב, ומותר לאוכלם בבת אחת, שכן האיסור התבטל ונהפך להיות מדין ביטול ברוב.

ומדברי הרמב"ם (הלכות אבות הטומאה פרק א הלכה טז) נראה שדעתו כהרשב"א. שכתב הרמב"ם וז"ל: "בהמה ששפעה חררת דם אע"פ שנפטרה מן הבכורה אינה מטמאה לא במגע ולא במשא לפי שהיא בטלה ברוב". והקשה המהר"י קורקוס (שם) מהמבואר בדברי הרמב"ם (להלן שם הלכה יז) "נבילה שנתערבה בשחוטה אם רוב מן השחוטה בטלה הנבילה בשחוטה ואין הכל מטמא במגע, אבל אם נשא הכל נטמא, שאי אפשר לשחוטה שתחזור נבילה אבל הנבלה אפשר שתטהר כשתסרח לפיכך תבטל", וקשה מדוע שונה דין בהמה ששפעה חררת

דם שפסק הרמב"ם שבגלל דין ביטול ברוב אין טומאת מגע ומשא, מדין נבילה שנתערבה בשחוטה שאם נשאה יש בה טומאת משא ולא אומרים דין ביטול ברוב.

ותירץ מהר"י קורקוס, שלדעת הרמב"ם יש חילוק בין תערובת יבש ביבש לתערובת לח בלח. לגבי דם, שהוא תערובת לח בלח, הביטול הוא במציאות ממש, ולכן אין טומאת משא כי היה דין ביטול ברוב, אולם בנבילה שנתערבה בשחוטה יבש ביבש, אין ביטול במציאות ונשארה טומאה, ולכן כאשר נושאה כולה מטמאת, עכ"ל. הרי מבואר בדעת הרמב"ם, **שבתערובת יבש ביבש אין דין ביטול ברוב**, אלא רק **דין של הלך אחרי הרוב**, וכפי שנתבאר בדעת הרשב"א.

ג.

כפי שהבאנו, התוס' במעילה הקשו מדוע בנפלה פרוטה של הקדש לכיסו אם הוציא את הראשונה מכיסו מעל, ולא אומרים שהפרוטה תבטל ברוב. ותירצו בתירוצם השני שהמטבע לא בטלה מכיון שדבר חשוב לא בטל ברוב.

אולם לכאורה יש להקשות על דברי התוס', שכן מסברה יש מקום לומר **שדבר חשוב לא בטל ברוב רק אם רוצים לבטל את הדבר בדין ביטול ברוב**, שאז מובן שדבר חשוב איננו מתבטל, אבל אם הביטול הוא מדין **הלך אחר הרוב**, שאומרים על כל חתיכה וחתיכה שהיא בודאי באה מהרוב, מדוע שדבר חשוב יהיה שונה מדבר שאינו חשוב, סוף סוף על כל חתיכה יש לומר שהיא מהרוב ותהיה מותרת.

והנה בגמרא בבא מציעא (ו, ב) מבואר בדין מעשר בהמה, שאם קפץ אחד מן המנויים בחזרה לתוך הדיר, כל הטלאים שבדיר פטורים ממעשר בהמה, מכיון שכתוב בתורה "העשירי" יהיה קודש לה', ודרשו מכאן הלכה "עשירי ודאי ולא עשירי ספק". והקשו התוס' (שם ד"ה קפץ) "תימה דלכטל ברובא וליחייבו כולהו במעשר, דהא **דדבר שבמנין לא בטיל היינו מדרבנן**". כלומר, מדוע כולם פטורים, שיתבטל הטלה ברוב ונחייב את כולם במעשר. ואומרים תוס' שאי אפשר לומר שאין אומרים ביטול ברוב מכיון ש"דבר שבמנין לא בטל", כי זה רק דין דרבנן. ומוסיפים התוס': "**וקבוע** נמי אין שייך אלא בדבר שהאיסור וההיתר ניכרין וידועין ולא ידע מאיזה לקח, כגון ט' חנויות". כלומר, גם ההלכה שבדבר קבוע לא הולכים אחר הרוב אלא "כל קבוע כמחצה על מחצה" נאמרה רק בתשע חנויות שנמכר בהן בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלה ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח, שזהו דבר שהאיסור וההיתר ניכרין וידועין ולא ידע מאיזה לקח, מה שאין כן בטלה שנתערב בדין שאין הדבר ניכר.

ומוסיפים תוס': "**ובריה** נמי לא הוי כדפרי' בחולין (צו, א ד"ה מ"ט דרבנן). ואין לומר שלא נשאר בעדר רק אחד דליכא רובא דלשון לתוכן לא משמע הכי", עכ"ל התוס' [וממה שכתבו תוס' לגבי דין דבר שבמנין שזהו מדרבנן, ואילו לגבי דין בריה ציינו לדברי התוס' בחולין, נראה שסוברים שדין בריה אינה בטלה הוא מדאורייתא ולא מדרבנן].

וגם כאן יש מקום להקשות על דברי התוס' שגם אם הטלה לא מתבטל ברוב מצד **ביטול ברוב**, מכל מקום יש לחייב את כל הטלאים שנמצאים כעת בתוך הדיר, מדין **הלך אחרי הרוב**, שכן על כל טלה שיוצא יש לומר שהוא מהרוב. אלא שלענין מעשר בהמה יש לתרץ כמו שכתב בשיטה מקובצת (בבא מציעא שם) בשם הרא"ש, וז"ל: "כיון דחזינן דאפילו היכא דיכול לעשורי ממה נפשך פטור משום דעשירי ודאי אמר רחמנא ולא עשירי מן הספק, ואפילו כי אמרינן כל דפריש מרובא פריש, עשירי ספק מיקרי, אלא שהתורה התירה ספק זה באיסורין כדכתיב אחרי רבים להטות, ונהפך האיסור להיתר על ידי ביטול ברוב, אבל הכא לעולם לא נפיק מכלל ספק עשירי". ומבואר בדבריו שדין הרוב אינו עושה את הטלה לחיוב ודאי אלא נשאר בגדר חיוב ספק, ואם כן קי"ל "עשירי ודאי ולא עשירי ספק", ולכן שפיר נשאר פטור.

אולם כמובן, זהו דין מיוחד במעשר בהמה, אך לגבי מה שכתבו התוס' במעילה עדיין נשאר קשה, שמצד **הלך אחר הרוב**, לכאורה אין מקום לחלק בין דבר חשוב לדבר שאינו חשוב, ומדוע דבר חשוב לא בטל ברוב.

ד.

והנראה בביאור הדברים בהקדם דברי הר"ן במסכת חולין בפרק גיד הנשה (לג, ב בדפי הרי"ף ד"ה ובנמצא). בגמרא (צה, א) מובאת ברייתא: "תשע חנויות כולן מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלה ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח, ספקו אסור, ובנמצא הלך אחר הרוב". והיינו שבספק מהיכן לקח, הדין הוא

ש"כל קבוע כמחצה על מחצה דמי", ומכיון שלקח מהקבוע - "ספקו אסור". אולם ב"נמצא", מכיון שאינו קבוע, הולכים אחר הרוב.

וכתב הר"ן בתוך דבריו בענין זה: "דבכל האיסורין ודאי כל שמעורב ואינו ידוע לא מקרי קבוע, דאדרבה ברובא בטל, וכיון שהוא מתבטל אי אפשר לדון כקבוע. אבל התם [שור הנסקל שנתערב באחרים] בעלי חיים נינהו וחשיבי ולא בטלי, וכיון דלא בטלי הוה ליה קבוע". ומבואר בדבריו יסוד: דין "כל קבוע כמחצה על מחצה דמי" לא שייך כאשר דנים מצד **ביטול ברוב**, משום שכאשר הדבר מתבטל לא שייך לומר בו דין קבוע, אלא רק בענין שאומרים **הלך אחרי הרוב שייך דין קבוע**. ובשור הנסקל, מאחר ובעלי חיים חשובים ואינם בטלים ברוב, כאשר אין דין ביטול ברוב כבר שייך לומר דין קבוע.

ולפי זה מיושבים היטב דברי התוס' במעילה שביארו שפרוטה של הקדש שנפלה לכיסו אינה מתבטלת ברוב מכיון שדבר חשוב לא בטל ברוב. שכן לפי דברי הר"ן, ממה נפשך לא שייך בפרוטה ביטול ברוב: אם רוצים לבטל את הדבר בדין **ביטול ברוב**, גם אם בדין ביטול ברוב לא שייך קבוע, ואם כן שתבטל הפרוטה ברוב, זאת אי אפשר כי לפי הר"ן **בדין ביטול ברוב דבר חשוב איננו מתבטל**. אולם גם אם הביטול הוא מדין **הלך אחר הרוב**, שאומרים על כל חתיכה וחתיכה שהיא בודאי באה מהרוב, ולכאורה שאלנו שמצד הסברה מדוע דבר חשוב יהיה שונה מדבר שאינו חשוב, סוף סוף על כל חתיכה יש לומר שהיא מהרוב ותהיה מותרת. מכל מקום, על פי דברי הר"ן, **בדין הלך אחר הרוב** שייך לומר דין "כל קבוע כמחצה על מחצה דמי", ודין קבוע פירושו שאין הולכים אחר הרוב.

ה.

ומה שנראה מפורש בדברי התוס' בב"מ הנ"ל "וקבוע נמי אין שייך אלא בדבר שהאיסור וההיתר ניכרין וידועין ולא ידע מאיזה לקח, כגון ט' חנויות, שגם בדין **ביטול ברוב שייך דין קבוע**, ורק בקפץ אחד מהמנויים בגלל שאינו ניכר לא אומרים שלא יתבטל ברוב מדין קבוע", ומשמע שאם היה ניכר, היה מועיל דין קבוע כדי שלא יתבטל ברוב. צריך לומר שכוונת התוס' לומר, שעל ידי זה שאינו ניכר חל דין **ביטול ברוב**, ובביטול ברוב לא שייך דין קבוע, אבל אם היה ניכר, אז מצד דין הלך אחר הרוב גם כן לא היה מועיל רוב, כי בהלך אחר הרוב שייך דין קבוע וכדברי הר"ן.

אמנם יש לחקור בביאור דברי התוס' שבמקום שהאיסור אינו ניכר לא נאמר דין קבוע, האם פירושו שקבוע שאינו ניכר אינו נקרא כלל קבוע, או שנאמר שהשם קבוע חל על החפץ, אך אין זה נחשב כדין קבוע, כיון שזה מתבטל ברוב.

והנפקא מינה בחקירה זו, בדבר חשוב שאינו מתבטל ברוב. אם נאמר שהשם קבוע אינו נמצא כלל בדבר אינו ניכר, שייך לומר כאן הלך אחר הרוב. אבל אם השם קבוע עדיין נמצא, רק שבדבר שאינו ניכר בטל ברוב, כאן כבר לא שייך שיתבטל, כי זה דבר חשוב, וזה ככל דיני קבוע.

והנה בדברי רש"י (זבחים עג, ב ד"ה אי מקריב) מפורש שדבר שאינו ניכר לא נקרא כלל קבוע. ולפי זה קשה מדוע כשנפלה פרוטה של הקדש לתוך כיסו לא נלך אחרי הרוב, והרי גם אם דבר חשוב לא מתבטל, מכל מקום מכיון שאין זה ניכר הרי שאין זה קבוע ומדוע שלא נלך אחר הרוב.

וצריך לומר שבמעילה מדובר באופן שהשגגה היתה כי לא ידע שהמטבע היא של הקדש, וכאשר לא נודע האיסור אין מועיל דין רוב. אכן, חילוק זה בין נודע ללא נודע שייך רק כאשר הנידון הוא מצד הלך אחר הרוב, אולם לגבי דין ביטול ברוב לא שייך לחלק בין נודע ללא נודע, מכיון שביטול ברוב פירושו שהדבר נתבטל ואיננו קיים ואם כן אין כל הבדל בין נודע ללא נודע, ורק בהלך אחר הרוב שהדבר קיים רק שיש בו דין הלך אחר הרוב שייך הבדל בין נודע ללא נודע, ולכן הקשו התוס' במעילה מדין ביטול ברוב ולא מדין הלך אחרי הרוב.

לאור כל זה מתורצת קושיית שער המלך, שהקשה לפי דברי התוס' כיצד יכולים קטנים למסור לציבור את שקליהם, הרי אם דבר חשוב אינו בטל מדאורייתא, אם כן המסירה לציבור של הקטנים צריכה להיות מדאורייתא, והרי קטנים לא יכולים להקנות מדאורייתא.

שכן יש לומר ששיטת התוס' שתערוכת יבש ביבש הביטול הוא מדין הלך אחר הרוב, שאומרים על כל חתיכה וחתיכה שהיא בודאי באה מהרוב. ואם כן לפי המבואר יוצא, שכל מה שכתבו התוס' ששקלים אינם מתבטלים מדין ביטול ברוב מכיון שהם דבר חשוב, זהו מדין **ביטול ברוב**, אולם מדין הלך אחר הרוב, כמו שנתבאר, אין

חילוק בין דבר חשוב לדבר שאינו חשוב ולא שייך לומר שדבר חשוב לא יתבטל. ואף שבדין **הלך אחר הרוב** שייך לומר דין "**כל קבוע** כמחצה על מחצה דמי", כמבואר בדברי הר"ן, ודין קבוע פירושו שאין הולכים אחר הרוב, בשקלים לא נאמר דין קבוע מכיון שאין זה ניכר, ובדבר שאינו ניכר לא שייך דין קבוע.

נמצא שגם לפי התוס' מדין תורה שקלי הקטן בטלים מדין **הלך אחר הרוב**, ואם כן שייך לתרץ כמו שתירץ בשער המלך "כיון דאין איסורו אלא מדרבנן, אמרינן בהו דמהני מסירה לציבור אע"ג דאין הקנאתו אלא מדרבנן, דאתי תקנתא דרבנן ומפיק איסור דרבנן". כלומר, מאחר וכל האיסור שיש במה שקטן נתן שקליו הוא מדרבנן שאמרו שאין שקליו בטלים ברוב, כי מדין תורה שקליו בטלים **מדין הלך אחר הרוב**, אמרו רבנן שיועיל דין מסירה לציבור על ידי קטן, שכן יש כח בידי חכמים לתקן תקנה להוציא מאיסור דרבנן.